

Juozas SKIRIUS

B. K. Balučio atsiminimai apie „Sacharino bylą“

Vilniaus pedagoginis universitetas, T. Ševčenkos 31, LT 2009 Vilnius.
Gauta 1998 m. spalio 1 d.

1994 metais būnant mokslinėje komandiruotėje D. Britanijoje, Londone, keletą savaičių teko dirbti Lietuvos ambasados archyve, renkant medžiagą apie diplomato Broniaus Kazio Balučio (1879–1967) gyvenimą ir veiklą. Vartydamas senas dokumentų bylas, visiškai atsitiktinai užtikau įdomų jau istorinės reikšmės turintį 6 mašinosraščio puslapių rašto nuorašą Lietuvos generaliniam konsului Niujorke Jonui Budriui. Tai B. K. Balučio atsiminimų fragmentai apie liūdnei pargarsėjusias 1920–1921 metų Lietuvos valdininkų spe-

kuliacijos akcijas, pavadintas „Sacharino byla“, į kurią buvo įtraukti net tokie aukšto rango atstovai kaip užsienio reikalų ministras J. Purickis, administracijos departamento direktorius P. Dailidė ir kiti.

Tuo metu B. K. Balutis dirbo ministerijos Politikos departamento direktoriaus pareigose. Skaitytojas pirmiausia turi suprasti, kad šie atsiminimai – tai tik stebėtojo iš šalies epizodai, tam tikri svarstymai. Juos ateities tyrinėtojai tikrins, ir, suprantama, papildys.

Neatsitiktinai B. K. Balutis ant rašto užrašė „griežtai konfidencialiai“, nes 1953 m. dar buvo daug gyvų šios akcijos dalyvių, ir paskelbta šioji medžiaga, aišku, galėjo moraline prasme neigiamai atsiliiepti buvusiems Lietuvos veikėjams.

Be to, ši medžiaga pateikia nemažai vertingos informacijos apie Lietuvos Užsienio reikalų ministeriją, jos padalinius ir diplomatinį kurjerių darbą.

Laiško nuorašo tekstas pateikiamas autentiškas, be kalbos taisymų.

Jonui Budriui,
Lietuvos Gen. Konsului,
New Yorke.

Londonas, 1953 m. birželio 26 d.
Griežtai konfidencialiai

RE: Atsiminimai – Sacharino byla

Esu gavęs Jūsų laiškutį iš š. m. 22 d. su priedu: Sacharino byla – Jūsų atsiminimai apie tą savo laiku nemažai triukšmo pridariusį incidentą. Gerai darote, kad, primo, nors ir labai vėlokai, norite užfiksuoti viską, kas ateityje gali turėti ne tik įdomumo, bet ir pasimokinimo elementų būsimai istorijai; secundo, kad, išdėstę tik vieną (savo) bylos pusę, norite ją papildyti ir galimai teisingesnėn švieson pastatyti, atsiklausdami žinių ir iš kitų asmenų, kurie Jūsų žinias gali papildyti, ir, tercio, – kas svarbiausia – nemanote jų skelbti, bet palikti archyvuose (pridėčiau, slaptuose) būsimai istorijai.

Tad prašote ir mano pastabų. Spėju, todėl, kad tais laikais buvau atsakingas Užs. Reikalų Ministerijos val-

dininkas – Politikos Departamento Direktorius, – valdininkas Ministerijos, apie kurią Jūsų atsiminimai kalba. Mielai tas pastabas duodu:

(1) Tamsta gerai darai, kad apsiriboji atpasakojimu vien tik kas Tamstai asmeniškai yra žinoma. Toks metodas pagelbsti objektyvumui. Vienok Tamstos aprašomasis asmeninis prityrimas yra tik vienas platesnio ciklo aspektas – kad ir kulminacinis aspektas. Atskirai nuo likusios dalies paimtas, jis, suprantama, negali duoti pilno vaizdo, o kartais (kaip sykis todėl) gal gali duoti bereikalingai pernelyg juodo atspalvio ir taip jau juodam vaizdui. Todėl mano nusimanymu būtų reikalingi to laikotarpio „rėmai“, kuriuose ir Tamstos nupieštas

incidentas rastų tinkamos sau perspektyvos. Nors, kad ir gambiausias, artistas-dailidė pats vienas vargu bau galėtų tokius rėmus, visoj pilnumoje, su visais detaliais, išdrožinėti. Tam reikalinga būtų talka visų tų, kurie tikrai žino (o ne tik yra nugirdę) įvairius etapus ir tų laikų momentus. Šį-tą toje srityje ir aš iš savo asmeninių prityrimų žinau ir atsimeinu, bet toli gražu ne viską. Dabar apie Tautos aprašomąjį atsiminimų momentą:

(2) Papildyti to, ką Tamsta aprašinėji, aš negalėčiau, nes man trūksta faktinių davinų. Nors apie menamąjį „šmugelį“ aš, žinoma, ne kartą esu girdėjęs, bet tai nebuvo mano sritis. Aš buvau tuomet politikos Departamento Direktorium ir man rūpėjo užsieninės politikos reikalai, gi „šmugelis“ lieté Administracijos Departamentą, kurio išimtinioje žinioje buvo ir diplomatinis kurjerių siuntinėjimas. Diplomatiniai paketai, t. y. raštai visais diplomatiniais ir politiniais klausimais, – instrukcijos ir žinios ministeriams užsieniuose buvo surenkamos Slaptoje Raštinėje (mano žinioje), sudedamos į atskirus vokus, užantspauduojamos ir perduodamos Administracijos Departamentui (jo Direktorium buvo tais laikais p. Juozas Vaitekūnas), ir politikos Departamentas daugiau su tuo jokio reikalo neturėjo. Iš esmės aš visuomet buvau, ir šiandien esu, griežtas priešininkas, kad į diplomatinis paketus būtų dedama kas nors pašalinio. Tuo aš buvau žinomas ir net „pagarsėjęs“, kaipo per didelis „pedantas“. Vėliaus, esant man jau užsieniuose ministriui, aš pats uždarinėjau diplomatinės valizas* antspaudu, arba pavesdavau sekretoriui ar patarėjui užantspauduoti ir prižiūrėti, kad valizon nieko „bereikalingo“ nepatektų. Toliausiai, kiek aš ėjau visą laiką, tai leisti kurjeriui įsidėti savo asmeninių pirkinių užsieniuose (ir tai rezoningumo ribose), skirtų jo asmeniniam sunaudojimui (sakysim, medžiagos „siutui“**), arba kokių nors mažmožių dovanėlių savo vaikams ar pažįstamiems. Mat, kuo ne visą laiką pas mus nebuvo Ministerijos apmokamų kurjerių. Buvo atsitiktini kurjeriai, vykstantieji savo reikalais ir jiems buvo leidžiama pasiimti ir diplomatinis „paketas“ (tankiai – valiza). Tokiu amatorių būdavo daug, nes už padarytąją Ministerijai paslaugą ir jie turėjo tam tikrų „atlyginių“ vežančiam diplomatinį paketą su atatinkamu, žinoma, liudijimu, sienos kontrolė laisvai perleisdavo ir jo asmeninį bagažą, kad ir neantspauduotą kurjerio antspaudu. Tas, žinoma, nebuvo geras metodas. Bet Ministerija niekad negalėjo išsikvoti sau atskiro biudžeto (kreditų) reguliaraus diplomatinio kurjerio kelionių apmokėjimui. Gal ir nedyvai – valstybės biudžetas ir finansai nelabai tą leisdavo. Taip mes tuo atžvilgiu ir „šlubavome“ ligi pat paskutinių laikų. Tokios sistemos išdavos, suprantam, nebuvo geros. Kurjeris, vieną – antrą sykį suvažinėjęs, būdavo tvarkoje. Bet vėliau, jau „apsipratęs“, pradėdavo ir šį-tą „šmugliuoti“. Todėl vėliau, esant mažiausiam įtarimui, toki „savanoriai“ jau negaudavo diplomatinų paketų ir žinoma, kurjerinių

liudijimų, – bent man esant užsieniuose ir siunčiant paketus iš Pasiuntinybės. Nepaisant to viso griežtumo iš mano pusės, ir mano Pasiuntinybės siunčiamam „kurjeriui“ teko vieną sykį įkliūti. Tas buvo jau man esant Londone, – pradžioje, bene 1934 ar 1935 metais. To atsitiktinio kurjerio pavardės jau ir neprisimeinu. Bet vieną dieną gaunu iš URM raštą, kuriuo man pranešama štai kas: Esą Kaune staiga patėmyta stambokas praplitimas bene Parkerio, ar Watermano „fauntain Pen“ plunksnų. Atatinkami Finansų Ministerijos organai greit nustatė, kad jų plitimo šaltinis – Karvelio krautuvė Laisvės Alėjoje. Tolimesnis tardymas parodė, kad esą tokių plunksnų dėželė pargabenta iš Londono... diplomatinis kurjeris. Kokio dydžio ji buvo – neturiu supratimo, bet aišku, ir nedidžiausios dėželės, tokių plunksnų gali sutilpti kelio dešimtys. Tuojau įsakiau Patarėjui dalyką ištirti. Pasirodė, kad tam tikrą laiką atgal yra buvęs toks atsitiktinas kurjeris, turįs ryšio su paminėta krautuve (neatsimeinu – bene net „kompanionas“). Tardymo pasiuntinybėje protokolas buvo mano persiųstas URM Ministerijai. Išdavos: formaliai turėjau prisiimti kaltę, – tas aišku; kurjerio ekspedicijos prižiūrėtojas gavo griežtą įspėjimą (aiškinosi, kad neperžiūrėjo detalai visos valizos – kas gal būtų buvo ir teisybė – ir pasitenkino vien „kurjerio“ pareiškimu, kad nieko neleistino joje nėra), o Karvelio krautuvės „kurjeriams“ buvo galas. Po to kurjerių valizos turėjo būti antspauduojamos mano aki-vaizdoje. Tas tik parodo, kokių sunkumų turėta net ir žymiai vėliau su tokia pripuolamų kurjerių sistema. Bet su kurjeriais Maskvon visą laiką buvo visai kitokia istorija.

Istorija prasidėjo tuojau po Taikos sutarties su Maskva pasirašymo 1920 m., kuomet prasidėjo ir reikalas siuntinėti diplomatinis kurjerius Maskvon ir iš Maskvos. Taip pat „atsitiktinius kurjerius“, nes kitokių nebuvo. Kad tinkamai įvertinus (nors ir nemėginant teisinti) tų laikų (1920–1921–1922 metų) praktiką šioje srityje, nereik išleisti iš akių keletą svarbių dalykų:

(a) Bendro chaoso, tuo laiku viešpatavusio ne tik pas mus Lietuvoje, kaipo naujai atgimusioje ir nesusipėjusioje susitvarkyti valstybėje, bet ir abelnai visoj pokarinėj tų laikų Europoje – ypatingai gi santykiuose su chaotiška Sovietų Rusija. Nebus gal per daug pasakyta, kad tais laikais beveik visas Europos kontinentas (išskyrus Angliją, kur prieškarinės tradicijos buvo pabojamos) žiūrėdavo į tuos dalykus labai palaidžiai. Pavyzdžiai: ir pas mus Lietuvoje ateidavo panašių šmugelių – viena Vakarų valstybė prisiuntė savo misijai, kaipo „diplomatinį paketą“, čielą užantspauduotą vagoną, prikrautą šilkinėmis moteriškomis kojineis, likeriais ir, be ko kito, dar... Perkūne Dievaiti, guminiiais mautinukais (mat, „higienos“ reikmenys)... Kitos vakarų valstybės „atstovas“ gabendavosi didelius kiekius vynų, likerių ir gėrimų ir sukraudavo juos vienam žinomam Kauno restorane, kur neva buvęs jo sandėlis, o faktinai jo šitos

* Antspauduotas diplomatinis kurjerio maišas arba lagaminas.

** Kostiumui (angl. k.).

siuntos buvo naudojamos kalbamojo restorano biznui. Tais chaotiškais laikais beveik viskas „buvo galima“ – kol nesusitvarkyta.

(b) Ypatingai buvo žiūrima „per pirštus“ į visa tai, kas lietė santykius (ne politinius) su Sovietais – viena, todėl, kad Sovietai patys nesilaikė visų tų vakarietišku ir diplomatinį „ceremonijų“, ir kad Sovietai nuskriaudė tūkstančius ir tūkstančius mūsų piliečių bei kitų valstybių piliečių, užgrobdami ir konfiskuodami jų turtą. Moralinis pagrindas tad buvo: atgauti, arba kompensuoti bent dalinai, kad ir neprisilaikant labai griežtai visokių formų, – bet, žinoma, nesileidžiant ligi tokio laipsnio, kuris grėstų rimtesniu konfliktu. Žodžiu, atrodė, kad tuo laiku žmonės buvo linkę vaduoti pačių rusų prieš žodžiu: „visio možno, tolko ostorožno“... Tokiais pagrindais išsivystė ir tas „šmugelis“ su Sovietais. Ir ne tik pas mus. Buvo juk žinoma, kad, pav., igauniai* galėjo išsivežti tokiu neva „šmugelio“ keliu savo piliečių turto ne vagonais, bet, kaip sakoma, ištaisais traukiniais. Tik jie mokėjo tai padaryti, o mūsiškiai visai nesugebėjo ir baigė skandalu. Nota bene: berods Prano Dailidės direktoriavimo URM–je laikais, buvo kieno tai mandru sumanymu sugalvota ir pas mus šį „šmugelio reikalą“ sutvarkyti, kad ir atskiriems piliečiams, ir valstybei būtų iš to naudos. Moralinis pagrindas buvo tas pats: duoti galimybės piliečiams atgauti bent dalį jų žuvusio turto, arba gauti kompensatą už tai. O už paslaugą – šiokia tokia nauda ir lždui. Tad ir sudaryta speciali komisija, dalyvaujant joje Valst. Kontrolės, URM–jos ir, berods, Finansų m–jos atstovams. Procedūra buvo tokia: Dipl. kurjeriu parvežtus daiktus ši komisija peržiūrėdavo, įvertindavo pati (ar net pasikvietusi ekspertus „iš miesto“ – įsivaizdink tik sau!) ir 10% vertės turėjo eiti lždui, – reiškia, savininkas turėjo tiek sumokėti, gaudamas atvežtus daiktus (daugiausiai brangenybes). Įvertinimas, kaip galima spėti, tankiai būdavo per aukštas. Iš čia nepasitenkinimas. Tam visam būdavo rašomas protokolas (kaipgi – formalus protokolas su visų komisijos narių parašais). Kadangi tai buvo tarpžinininė komisija, tai reik spėti, kad ji buvo sudaryta su kieno tai žinia. Aš apie tai asmeniniai nieko nežinojau: viena, p. Pranas Dailydė (mano kolega Administracijos departamente ir pats tos komisijos narys, berods) nebūdavo linkęs kooperuoti su kitais savo kolegomis, arba su jais iš kalno pasitarti – mėgdavo solo lošti; o antra, turbūt manyta, kad tai grynai administracinis reikalas, visai neapeinantis Politikos departamento. Bet pasirodė kitaip: jis net labai „apėjo“ Politikos departamentą. Vieną gražią dieną pas mane Ministerijon užėjo Sovietų Atstovas (pavardės jau ir neprisimenu dabar) ir sako: taip ir taip, jūs esą darote taip ir taip, valstybė šmugelį ne tik proteguoja, bet ir pati jį varo. Aš buvau labai nustebęs. Sakau, tas negalimas dalykas. O jis man – pakišo minėtos komisijos protokolo nuorašą: žiūrėkit, – sako, – ir neklauskit, iš kur aš jį gavau, nes vis vien nepasakysiu... Aš akis išverčiau, pirmusyk apie tokį dalyką išgir-

dęs – ir neabejojau, kad jis sako tiesą: lietuviškai rašytas dokumentas, su man žinomomis pavardėmis. Aš atsiprašiau ir pasakiau, kad tai man yra labai didelė naujiena ir ar ji yra visai teisinga – aš tai patikrinsiu, o kol kas aš nieko daugiau pasakyti negaliu. „O kad ji teisinga, apie tai prašau neabejoti, – atsakė jis, – aš tuo tarpu noriu tik jus įspėti, nes, kaip suprasite, tokių dalykų mes, kad ir draugai su Lietuva būdami, negalime toleruoti“. Toks, kiek dabar galiu prisiminti, buvo „tenor of his statement“ (po tiek metų pažodžiui neprisimenu, bet seansas buvo, kaip aukščiau paminėta).

Aš pas savo Ministerį, pakėliau gvolatą. Aš dabar tiksliai neprisimenu, ar jis man patvirtino Komisijos buvimą pats, ar pašaukė p. Dailidę. Bet pasitvirtino, kad tokia komisija esanti ir, viršminėtais sumetimais, tokį biznį varo. Esą jau keletas (o gal ir keliolika) tokių protokolų. Man nereikėjo daug ir prirodinėti dabar to, kaip žlibus ir durnas, ir pavojingas toks sumanymas buvo. Kaip politikos departamento direktorius, aš turėjau teisę reikalauti, kad toks „biznis“ būtų tuojau nutrauktas ir pasiūliau savo Ministeriui šį klausimą įnešti kabinetan pirma proga. Tas buvo padaryta ir pati komisija panaikinta. Aš po to pranešiau Sovietų atstovui (žinoma, žodžiu), kad „yra įvykęs labai didelis ir apgailėtinas nesusipratimas“, kad „aš esu labai dėkingas jam už „draugišką“ įspėjimą ir galiu jį patikinti, kad ateityje nieko panašaus nepasikartos“. Mūsų santykiai tuomet su Sovietais buvo draugiški, pasisėkė šis incidentas likviduoti be didesnio skandalo ir komplikacijų su Sovietais. Tas yra vienas pridėtinis bruožas platesnėje „šmugelio“ istorijoje. Jis įvyko jau daug vėliau po Tamstos aprašomo incidento ir parodo tik vieną – kad ne tik Purickis, bet ir daugiau žmonių tais laikais, dėl įvairių sumetimų, ar teisingiau gal dėl neišmanymo, buvo linkę duoti žodžiui „šmugelis“ labai plačią ir išgverusią interpretaciją.

(3) Dr. Juozo Purickio vardas pasiliks turbūt ant visados surištas su „šmugelio operacijomis“. Tas ne be pagrindo, deja. Ir tai reikia labai didžiai apgailėstauti, kad šita jo silpnybė – ar gal bus geriau pasakius, jo keistai savotiška pažiūra, pateisinanti tos rūšies operacijas, – meta šešėlį ant kitais atžvilgiais, galėtum pasakyti, pirmos klasės asmenybės. Nes Dr. Purickio būta toli-gražu ne vidutiniško kalibro vyru. Tą turi pripažinti visi, kuriems, kaip ir man, teko arčiau ir nuodugniau jis pažinti. Nuodugniai, vakarietiškos civilizacijos mastu išauklėtas vyras; gerai besiorientuojąs taip naminėje, kaip ir tarptautinėje politikoje; sumanus parlamentaras; itin malonus asmeniuose santykiuose; pirmos klasės publicistas-politikas; švelnutis linkui savo pavaldinių Ministerijoje; niekad (arba beveik niekad) neišeinantis iš lygsvaros (nesikarščiuojantis) – rodėsi, jis turėjo visus privalumus būti pavyzdingu U. R. Ministeriu. Ir be abejonės būtų buvęs – jeigu ne tas vienas „kink“ jo būde, kuris galų gale pakirto jo politinę karjerą ir pastatė kryžių ant jo gero vardo. Visų jo gerų priva-

* Estai.

lumų vargiai bus istorijoje, ar visuomenėje prisiminta, bet vienas jos mazgas (kink) jo karjeroje vargiai ar bus pamirštas. Stebėtina, kad taip yra, bet drauge ir suprantama: primo, visuomenė gali atleisti, net pamiršti daugelį trūkumų eiliniam piliečiui, bet ji niekuomet nepamirš nusikaltimų Ministeriui, kuris yra apvilktas jos pasitikėjimu, iš kurio laukiama, kad jis būtų pavyzdys kitiems, kaip atstovaujantis tautos ir valstybės ne tik interesus, bet ir garbę; secundo, Dr. Purickis buvo kunigas, iš kurio laukiama būti visuomet moralės (ne tik įstatymų) sargu; „šmugelio“ sąvoka visuomenės akyse visuomet laikoma gal ne tiek nusidėjimu prieš įstatymus, kiek prieš moralę: juo labiau laikomas nusikaltėliu ir smerkiamas, jeigu tokiu nusikaltėliu yra Ministeris, arba – kunigas. Šios aplinkybės, be abejo, dar labiau sutirštino bendro vaizdo varas.

(4) Kiek Dr. Purickis leisdavo tą „šmugelį“ asmeninio pasipelnymo tikslais – to aš negaliu pasakyti: viena, kaip jau minėta, aš buvau nuošaliai nuo šių operacijų, ir antra, aš tokiam tvirtinimui neturiu neabejotinų priparodymų ir, todėl, abelnai paėmus, *I am willing to give him a benefit of doubt*. Aš būčiau linkęs manyti, kad šitoj visoj operacijoj jam greičiausiai galėjo tekti tik „guriniai nuo stalo“. Kitais žodžiais tariant, liūto dalis gal tekdavo kitiems. Pavyzdžiui, ne tik man, bet ir kam kitam tekdavo girdėti, kad esą labai dideli „diplomatiniai siuntiniai“ ėjo per Virbalį, užadresuoti Berlynan (ypatingai dideli kilimai, puolantieji savo nepaprasta forma ir didumu). Ėjo indai (nors aš asmeniniai pripardymų ir neturiu, kad jie, atvykus Berlynan, eidavo tų laikų vokiečių Už. Reik. Ministrui Dr. Ratenau, kaip „asmeninis prezentas“ (Dr. Purickis, dar prieš tai būdamas Lietuvos Ministeriu Berlyne, buvęs artimai susipažinęs su Dr. Ratenau). Tad ar šitoks „šmugelis“ buvo teisinamas „valstybinių interesų“ sumetimais, aš to nežinau, bet faktas, kad siauresniuose rateliuose tokios kalbos buvo.

Bet kad Dr. Purickis šmugelį, deja, toleruodavo – apie tai negali būti jokių abejonių. Nors ir nemanyčiau, kad jis būtų toleravęs kokainą, ar kitus narkotikus, jeigu būtų apie tai žinojęs. Čia greičiausiai jo viršminėta tolerancija pasinaudojo kas kitas, juoba kad taip didelių kiekių (pora vagonų) negalėjo techniškai sudaryti U.R. Ministerijos (tuomet) neskaitlingi valdininkai. Ton operacijon turėjo būti įtraukta kokia nors „organizacija iš miesto“ ir greičiausiai „mūsų piliečiai“, turintieji tokiems gešeftams prityrimo, o taip pat ir stebėtino pasitikėjimo pas Dr. Purickį.

(5) Užbaigai – keli žodžiai ir specifiniai bei tiesioginiai dėl Tamstos manuskripto. Apie daugumą Tamstos suminėtu detalių girdžiu pirmą sykį, – net ir apie tai, kad Tamstos paties būta „primadonna“ šioje scenoje. Aš ir tų laikų vice–ministeris Petras Klimas manėme, ir apie tai mums teko girdėti iš kai kurių šaltinių – kad tai „Krašto apsaugos Ministeris (Šimkus) suveda savo są-

skaitas su Dr. Purickiu“ o jiedu, kaip žinoma, labai blogai asmeniniai sugyvendavo). Iš Tamstos niveliacijų dabar išėitų, kad tokiam manymui visai nebuvo pagrindo.

Staigus vagonų sulaikymas ant latvių sienos buvo taip man, kaip ir Petru Klimui, didelė staigmena, nors mums pašaliais ir tekdavo išgirsti, kad esą pasiūstas vienas-kitas vagonas. Aiškinta drauge, kad tai einas cukrus ir ypač degtinė – spiritas, „už kurių bačką, kaip reprezentacinę dovaną, galima buvo esą gauti visai naujas garvežys“. (Tais laikais ėjo Taikos Sutarties vykdymas, numatantis tiek ir tiek geležinkelio garvežių ir kitų reikmenų perdavimą Lietuvai ir esą degtinės statinė sudarydavo visą skirtumą tarp gavimo sulūžusio garvežio, ar beveik naujo ir pirmos klasės stovyje esančio „ekspresinio“ garvežio; imant tų laikų padėtį Sovietuose, argumentas, kuriuo ypatingai buvo susirūpinusi Susisiekimo Ministerija, išrodė visai rezoningas, o be to sutinkantis su Lenino šūkiu: „Grab nagrablennoje!“...)

Čia gali kilti ir dar vienas klausimas: Vice–Ministeris Klimas ir politikos Departamento Direktorius Balutis turėjo būti dideli žiopliai, jeigu jie nežinojo apie jau nuo ilgesnio laiko einantį „šmugelį“ o jeigu jie žinojo, tai kodėl neintervenavo? Faktas yra, kad mudu su Klimu žinojome, nors ir nenusimanėme tiksliai dėl jo didumo. Faktas taipgi yra, kad mes ne sykį mėginome dėl to pas Ministerį P–kį intervenuoti net ligi „vidujinio skandalo“, kuomet už vieną tokią intervenciją jis mums davė tikros „pylos“ (vienintelis atsitikimas) ir pastatė mudu prieš klausimą: „Kas atsako prieš Seimą už Užsienio Reikalų Ministeriją – judu, ar aš?“ Turėjome pripažinti, kad ne mes, bet jis. Ir todėl, kai mūsų tokios intervencijos nuėjo ant šuns uodegos, mudu su Klimu nutarėva „spjauti“ ir užsiimti toliau griežtai tik savo darbu, daugiau nesikišant į „administraciją“. Kiek vėliaus ministeris Purickis pasirūpino praveisti savo asmens (Ministerio) Sekretoriaus etatą ir pasikvietė klaipėdietį Dr. Oželį (jau mirusį neseniai Vokietijoje). Po to per jį ėjo ir ministerio šifruotos asmeninės telegramos specialiai susitaisytu šifru. Paprastai mes su Klimu jų nematydavome (nors visos šifruotos telegramos turėjo eiti per Klimą, ar mane). Apie šio specialaus šifro buvimą sužinojome tiktai kuomet viena tokia telegrama netyčiomis pakliuvo pas mus bendra tvarka, ir kuomet vėl teko intervenuoti pas Ministerį (truputį naiviai, *With a tong in the cheek*): „Ar Ministerija turi jau naują šifrą?“...)

Taigi turite dabar platų *background* prie Jūsų aprašyto incidento, kuris, kaip matote, yra tik vienas, kad ir kulminacinis fragmentas. Tas vien lūsu asmeninei žiniai ir orientacijai – griežtai. Šio laiško nuorašo aš taipgi niekam nesiunčiu. Bet galėsiu pasiūsti tik tiems asmenims, kuriems Jūs pasiūsite savo „Sacharino bylą“ – jeigu nutarsite siūsti ir man apie tai pranešite.

Su geriausiais linkėjimais,
B. K. Balutis.